12 Οκτωβρίου 2015

Ποια διαφορά έχει το είδωλο από την εικόνα;

Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Ορθόδοξη πίστη

Ἡ βασική διαφορά τοῦ εἰδώλου ἀπό τήν εἰκόνα ἔγκειται σ᾽ αὐτό πού ὑπογραμμίζει ὁ ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης, ὅτι ἡ εἰκόνα εἶναι «ὁμοίωση» μέ τό ὑπαρκτό, ἐνῶ

τό εἴδωλο εἶναι «ὁμοίωση» μέ τό ἀνύπαρκτο. Ἑπομένως εἶναι πλάσμα, φαντασία, ἀπάτης ὁμοίωμα. «...ψεύδους καί ἀπάτης ὁμοίωμα..., ψευδές τό εἴδωλον ἀνειποῦσιν μίμημα· τήν δ᾽ αὖ εἰκόνα, τοῦ ἀληθοῦς ἀφομοίωμα». Δηλαδή, μέ ἄλλα λόγια, τό ἀρχέτυπο τοῦ εἰδώλου εἶναι ἀνύπαρκτο, εἶναι φανταστικό εἴδωλο, δέν εἶναι πραγματικό πρόσωπο, ἐνῶ ἡ εἰκόνα ἔχει συγκεκριμένο ὑπαρκτό ἀρχέτυπο, εἶναι ὁμοίωμα τοῦ ἀληθινοῦ καί ὑπάρχοντας Θεοῦ. Ἡ εἰκόνα ἀπεικονίζει αὐτό πού ὑπάρχει πραγματικά, ἐνῶ τό εἴδωλο δέν ἔχει μιά τέτοια δυνατότητα, δηλαδή δέν ἀπεικονίζει μιά πραγματική Θεότητα. Ἐνῶ π.χ. ἡ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ἀπεικονίζει τό πρωτότυπο, τόν Σαρκωμένο Υἱό καί Λόγο τοῦ Θεοῦ, τό ἄγαλμα τοῦ Δία τί ἀπεικονίζει; Ἕνα ξόανο πού λατρεύεται καθεαυτό. Γι᾽ αὐτό τό λόγο τά εἴδωλα ἀπαγορεύονται ἀπό τό Νόμο τοῦ Μωυσῆ στήν Παλαιά Διαθήκη.

Μετά τή Σάρκωση ὅμως τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ ἔχουμε τή δυνατότητα τῆς περιγραφῆς Του. Ἡ εἰκόνα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ δέν ἀποτελεῖ εἰδωλική κατασκευή, ἀλλά ἀπόδειξη καί ὁμολογία τῆς ἐνανθρωπήσεώς Του. Ἄν ἐπιχειροῦσε νά περιγράψει κανείς σέ εἰκόνα τόν Υἱό καί Λόγο τοῦ Θεοῦ, πρίν ἀπό τή Σάρκωσή Του, κάτι τέτοιο θά ἀποδεικνυόταν, «ὄχι μόνον φαῦλον, ἀλλά καί ἔκτοπον, τόν μή Σαρκωθέντα Λόγον σάρκα τοπάζειν». Καί αὐτό διότι ἐφόσον δέν ὑπῆρχε πρωτότυπο, θά ἐλεγχόταν ἡ πράξη του αὐτή ἀπό τό Νόμο τοῦ Θεοῦ πού λέει: «Τίνι ὁμοιώματι, ὁμοιώσατέ με»; (Ἡσ. 40, 18).

Ἀλλά οἱ εἰκόνες τῆς Ἐκκλησίας μας, τῆς Θεοτόκου καί τῶν Ἁγίων, ἀποτελοῦν ἀπεικονίσεις πραγματικῶν ἱστορικῶν προσώ-πων, τά ὁποῖα βρίσκονται σέ ἄμεση σχέση, προσωπική καί οὐσιαστική, σχέση κοινωνίας μέ τόν Ἕνα καί Μόνο ἀληθινό Θεό.

Εἴπατε ὅτι τά εἴδωλα ἀπαγορεύονται ἀπό τό Νόμο τοῦ Μωυσῆ στήν Παλαιά Διαθήκη. Πῶς ὅμως ὁ Θεός φαίνεται νά ἐπιτρέπει τήν κατασκευή δυό γλυπτῶν ἀνθρωπόμορφων Χερουβίμ καί τήν τοποθέτησή τους στή σκηνή τοῦ Μαρτυρίου; Δέν ἦταν αὐτά εἴδωλα;

Τά ἀνθρωπόμορφα Χερουβίμ πού κατασκευάστηκαν καί τοποθετήθηκαν ἐπάνω στή σκηνή τοῦ Μαρτυρίου δέν ἦταν εἴδωλα, δηλαδή ἀπεικονίσεις φανταστικῶν ὁμοιωμάτων μέ ἀνύπαρκτο ἀρχέτυπο, ἀλλά ἀπεικονίσεις ἀσωμάτων Ἀγγέλων, ἔτσι ὅπως εἶχαν ἐμφανιστεῖ στούς πατριάρχες τοῦ Ἰσραήλ (Γεν. 3, 24. 16, 11. 19, 1. Ἑβρ. 1, 14).

Ὁ ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης καί ὅλοι οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ὀνομάζουν τά ὁμοιώματα αὐτά «ἐκτυπώματα» καί «μορφώματα» καί τονίζουν ὅτι ὁ Ἴδιος ὁ Θεός φαίνεται νά ἐπιτρέπει τήν κατασκευή τῶν ἱερῶν αὐτῶν συμβόλων, δηλαδή τά ὁμοιώματα τῶν Χερουβίμ ἤ τήν Κιβωτό ἤ τή σκηνή τοῦ Μαρτυρίου κ.λ.π. Διότι τά

ἱερά αὐτά σύμβολα παιδαγωγοῦσαν τόν περιούσιο λαό τοῦ Ἰσραήλ ὥστε νά συνειδητοποιεῖ ἀφ᾽ ἑνός τή διαρκή παρουσία τοῦ Θεοῦ στή ζωή του καί ἀφ᾽ ἑτέρου τό χρέος του στό νά ἀποδίδει λατρεία πρός τόν Ἕνα καί Μόνο ἀληθινό Θεό.

Ὁ ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης ἀναφέρεται στά «ἐκτυπώματα» αὐτά καί λέει ὅτι γιά τόν παιδαγωγούμενο ἄνθρωπο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἦταν ἱερά σύμβολα, τά ὁποῖα «ἤ εἰς τύπον Χριστοῦ αἰνιγματωδῶς παραλαμβάνεται» (χάλκινος ὄφις) ἤ γενικῶς ἀποτελοῦν «προχάραγμα ἐναργές... τῆς ἐν πνεύματι λατρείας». Καί σέ ἄλλο σημεῖο: «Δι᾽ ἐκτυπωμάτων καί μορφωμά-των τινων συμβολικῶς ἀνάγεσθαι τόν Ἰσραήλ, ἐπί τήν τοῦ Ἑνός Θεοῦ, ὡς ἐφικτόν θεωρίαν καί λατρείαν».

Πηγή: Από το βιβλίο «Τί ξέρεις εσύ για τις εικόνες;»
Εκδ. «ΕΤΟΙΜΑΣΙΑ», Ι.Μ. Τιμίου Προδρόμου Καρέα
imaik.gr